

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

_____ **Олег ОМЕЛЬЧУК**
(підпис) (ініціали, прізвище)

20 листопада 2020 року
м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«СТРАХУВАННЯ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування
за денною формою навчання**

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	2
	1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	2
	1.2. Лекції		3
	1.3. Семінарські заняття	–	4
	1.4. Самостійна робота студентів	–	13
	1.5. Індивідуальні завдання	–	16
	1.6. Підсумковий контроль	–	20
2.	Схема нарахування балів	–	20
3.	Рекомендовані джерела	–	22
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	26

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назви теми	Кількість годин											
		Денна форма						Заочна форма					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (спів.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Сутність страхування, його роль в економіці	9	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
2.	Класифікація страхування	9	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
3.	Страхові ризики та їх оцінка	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
4.	Страховий ринок	16	4	4	-	-	8	-	-	-	-	-	-
5.	Страхова організація	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
6.	Державне регулювання страхової діяльності	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
7.	Основні види страхування та їх характеристика	20	6	6	-	-	8	-	-	-	-	-	-
8.	Перестраховання і співстрахування	9	2	2	-	-	5	-	-	-	-	-	-
9.	Фінансово-економічна діяльність страховиків	14	4	4	-	-	6	-	-	-	-	-	-
10.	Фінансова безпека страховика	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Усього годин		120	28	28	-	-	64	-	-	-	-	-	-

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Сутність страхування, його роль в економіці	2
1.1.	Необхідність страхового захисту від ризикових обставин	
1.2.	Історія виникнення та розвитку страхування	
1.3.	Місце страхування в системі економічних категорій та його функції	
1.4.	Принципи страхування	
2.	Класифікація страхування	2
2.1.	Призначення та основні критерії класифікації у страхуванні	
2.2.	Класифікація страхування за об'єктами: галузі, підгалузі та види страхування	
2.3.	Класифікація страхування за формами проведення	
3.	Страхові ризики та їх оцінка	2
3.1.	Поняття та економічна суть страхових ризиків	
3.2.	Економічні ризики та їх класифікація	
3.3.	Управління страховими ризиками	
4.	Страховий ринок	4
4.1.	Зміст та структура страхового ринку	
4.2.	Страхові посередники, їх роль на страховому ринку	
4.3.	Поняття, значення і продукти маркетингу у страхуванні	
4.4.	Характеристика страхових договорів	
5.	Страхова організація	2
5.1.	Страхові компанії як частина економічної системи та організаційні форми їх функціонування	
5.2.	Стратегія страхової компанії	
5.3.	Внутрішня структура та органи правління страхової компанії	
5.4.	Об'єднання страховиків та їх функції	
6.	Державне регулювання страхової діяльності	2
6.1.	Необхідність державного регулювання страхової діяльності та методи її здійснення	
6.2.	Державний нагляд за страховою діяльністю	
6.3.	Ліцензування страхової діяльності	
7.	Основні види страхування та їх характеристика	6
7.1.	Особисте страхування як форма страхового захисту	
7.2.	Майнове страхування	
7.3.	Страхування відповідальності	
8.	Перестраховання і співстраховання	2
8.1.	Виникнення, зміст та функції перестраховання	
8.2.	Методи перестраховання	
8.3.	Форми проведення перестраховальних операцій	
8.4.	Співстраховання та механізми його застосування	
9.	Фінансово-економічна діяльність страховиків	4
9.1.	Особливості фінансово економічної діяльності страховика	
9.2.	Склад та економічний зміст доходів страховика	
9.3.	Склад та економічний зміст витрат страховика	
9.4.	Фінансові результати страховика	
10.	Фінансова безпека страховика	2
10.1	Фінансова стабільність страхової організації.	
10.2	Платоспроможність страхової організації.	
10.3	Комплексний підхід до визначення фінансової надійності страхових	

10.4	компаній. Етапи бюджетування страхової компанії: формування прогнозних значень основних показників страхової організації, формування прогнозів бюджету й проекту бюджету страхової організації; контроль і аналіз виконання базового проекту бюджету.	
	Усього	28

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Сутність страхування, його роль в економіці

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Необхідність страхового захисту від ризикових обставин.
- 1.2. Сутність страхування як економічної категорії та його функції.
- 1.3. Суб'єкти та об'єкти страхування.
- 1.4. Принципи страхування.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та розрахункових задач з питань теми заняття.

Задача 1. Розрахувати суму страхового відшкодування при страхуванні майна з використанням системи пропорційної відповідальності, якщо вартісна оцінка даного майна становить 5 тис. грн, страхова сума – 4 тис. грн, а фактична сума збитків – 3,7 тис. грн.

Задача 2. Розрахувати суму страхового відшкодування при умовній та безумовній франшизі, якщо сума складає 500 грн, франшиза – 10 %, а збитки становлять в першому випадку – 25 грн, в другому – 100 грн, в третьому – 600 грн.

Задача 3. Розрахувати суми першого і другого ризику при страхуванні майна, якщо його вартісна оцінка становить 5 000 грн, страхова сума - 4 800 грн, а сума збитків від настання страхового випадку - 2 000 грн.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: стихійне лихо, нещасний випадок, страховий захист, страхування, ознаки страхування, функції страхування, принципи страхування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- історичні етапи зародження страхування;
- причини виникнення та існування страхування;
- форми страхового захисту;
- організаційні форми існування страхового фонду;
- визначення суті страхування як економічної категорії, що трапляються в економічній літературі;
- специфічні ознаки страхування;
- характеристика принципів страхування;
- функції страхування та їх зміст.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Класифікація страхування

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Необхідність класифікації страхування та її значення. Ознаки класифікації.
- 2.2. Класифікація за спеціалізацією страховиків.
- 2.3. Класифікація за об'єктами страхування.
- 2.4. Класифікація страхування за формою проведення.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та написання карток контрольного опитування з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: класифікація страхування, страхування, співстрахування, перестрахування, галузі, підгалузі, види страхування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- призначення та основні критерії класифікації страхування;
- класифікаційна характеристика страхування;
- класифікація за об'єктами: галузі, підгалузі та види страхування;
- класифікація страхування за історичними ознаками;
- класифікація страхування за родом небезпек;
- поділ страхування на ризикові види та на страхування життя;
- класифікація за формами проведення страхування;
- принципи обов'язкового та добровільного страхування, спільні ознаки та відмінності;
- системи страхування та франшизи.
- обов'язкове страхування в Україні: призначення та види.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Поняття страхового ризику та його економічна сутність.
- 3.2. Види ризиків та методи його оцінювання і визначення доцільності його страхування.
- 3.3. Склад, структура та методи розрахунку страхових тарифів.
- 4.4. Тарифна політика страхових компаній.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та розрахункових задач з питань теми заняття.

Задача 1. Німецький автобудівний та авіамоторний концерн «Баварські моторні заводи» (BMW) у 2016 році виготовив 1500 машин серії BMW X5 Edition, протягом року 12 з них виходить з ладу. Страхова компанія уклала 500 договорів щодо гарантійного обслуговування цих машин, середня страхова сума на один договір 120000 грн, середнє страхове відшкодування за один договір – 55000 грн. Визначити:

- 1) нетто-ставку зі 100 грн. страхової суми;
- 2) брутто-ставку зі 100 грн. страхової суми, якщо витрати страховика на ведення справи складають 9 %, а прибуток – 25 % брутто-ставки;
- 3) розмір страхових платежів за договорами.

Задача 2. Розрахувати розмір страхового відшкодування та страхового платежу, якщо господарюючий суб'єкт застрахував своє майно строком на 1 рік з відповідальністю за крадіжку зі зломом на суму 400 тис. грн. Ставка страхового тарифу 0,3 % від страхової суми. Згідно з договором передбачена умовна франшиза в розмірі 2 %, при якій надається знижка тарифу 6 %. Фактичний збиток страхувальника а) 6,8 тис. грн, б) 9 тис. грн.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: ризик, страховий ризик, страховий випадок, ризик-менеджмент, ідентифікація ризику, групи ризику, страховий тариф, брутто-ставка страхового тарифу, нетто-ставка страхового тарифу, навантаження, нетто-премія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- підходи до визначення ризику і страхових ризиків;
- основні характеристики страхових ризиків;
- класифікація ризиків у страхуванні;
- методи оцінки страхових ризиків;
- використання ризик-менеджменту у вітчизняній страховій практиці;
- характеристика основних етапів управління ризиком;
- ризикові обставини і страховий випадок;
- математична, статистична та експертна ймовірність ризику.

Семінарське заняття 4-5

Тема 4. Страховий ринок

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Поняття, структура страхового ринку та його класифікація.
- 4.2. Організаційна структура страхового ринку.
- 4.3. Страхові посередники.
- 4.4. Маркетинг у страхуванні.
- 4.5. Порядок підготовки, укладення та виконання страхових договорів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових, ситуаційних завдань з питань теми заняття та проведення ділової гри.

Ситуаційне завдання 1. У результаті ДТП повністю знищений застрахований автомобіль. Договір страхування укладений із компанією „Оберіг”. Для з’ясування обставин і причин настання страхового випадку страховик вирішив залучити до справи аварійного комісара, який є співзасновником цієї страхової компанії. Аварійний комісар, Терещенко О.В., має вищу освіту, стаж практичної діяльності за спеціальністю п’ять років, два роки тому пройшов атестацію як експерт певної спеціальності.

Дайте відповіді на такі запитання:

- 1) якими нормативно-правовими документами регламентується порядок провадження діяльності аварійних комісарів?
- 2) перерахуйте основні вимоги, що висуваються до осіб, які мають бажання працювати аварійними комісарами;
- 3) які права та обов’язки має аварійний комісар відповідно до укладеного зі страховиком договору?
- 4) чи має право аварійний комісар Терещенко О.В. з’ясовувати обставини і причини настання страхового випадку для страхової компанії „Оберіг”?

Ділова гра-тренінг з укладання договору страхування (укладання договору від відповідальності автовласника і т. ін.). Матеріали гри видаються викладачем на початку її проведення нещасного випадку, авто-каска власного автомобіля, виписати поліс цивільно-правової.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: страховий ринок, функції страхового ринку, андерайтер, сюрвеер, аварійний комісар, аджастер, диспашер, інфраструктура страхового ринку, страховий продукт, страховий брокер, перестраховий брокер, страховий агент.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях: поняття страхового ринку та його структура;

- суб’єкти страхового ринку та взаємовідносини між ними;
- поняття страхового маркетингу, його завдання, функції та значення;
- дослідження ринку страхових послуг і формування попиту на страхові продукти;
- страхові продукти, порядок їх створення та оформлення;

- страхові посередники й аквізиція;
- реклама та її значення для формування попиту на страхову послугу;
- роль посередників на страховому ринку України;
- рекламна робота страхової компанії;
- переваги та недоліки відкриття страхового ринку України для іноземних страховиків;
- принципи та система організації маркетингу в страхуванні;
- служба маркетингу страховика та її структура;
- реалізація страхових продуктів і укладання договорів страхування;
- організаційне забезпечення страхового маркетингу.

Семінарське заняття 6

Тема 5. Страхова організація

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Організаційні форми функціонування страхових компаній.
- 5.2. Структура страхових компаній.
- 5.3. Органи управління страховою компанією.
- 5.4. Об'єднання страховиків та їх функції.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: страхова система, страхові трести, горизонтальна та вертикальна інтеграція страхових компаній, .

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- значення страхової компанії в економічній системі;
- роль технічного забезпечення у розвитку страхування;
- основні організаційні форми прояву тенденції щодо концентрації капіталу у страховій справі. класифікаційних ознаках поділу страхових компаній;
- поняття товариства взаємного страхування?
- принципи формування організаційної структури страхової компанії;
- особливості системи управління страховою компанією — акціонерним товариством.
- вимоги, які висувають до страхових агентів;
- умови створення та діяльності філій страхових компаній;
- особливості ризик-менеджменту діяльності страхової компанії;
- роль ситуаційного планування в системі управління ризиком;
- методи управління ризиком;
- оцінка впливу факторів ризику страховика на дієвість системи фінансового менеджменту.

Семінарське заняття 7

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Необхідність державного регулювання страхової діяльності.
- 6.2. Система державного нагляду за страховою діяльністю.
- 6.3. Ліцензування страхової діяльності та контроль за її проведенням.
- 6.4. Реалізація державної політики у сфері страхування.
- 6.5. Страховий нагляд у країнах Європейського союзу.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових та ситуаційних завдань з питань теми заняття.

Ситуаційне завдання 1. Новостворена страхова компанія „Дельта” планує отримати ліцензію на страхування життя. У Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг страховик подає такі документи:

- копії установчих документів та копію свідоцтва про реєстрацію;
- довідку банку, що підтверджує сплачений статутний фонд у розмірі 1 млн євро;
- правила (умови) страхування;
- економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності;
- інші необхідні документи.

Поясніть, чи буде надана ліцензія страховій компанії, і протягом якого терміну державна Комісія з регулювання ринків фінансових послуг України зобов’язана розглянути подані документи.

Ситуаційне завдання 2. Страховий брокер – компанія „ЛТД” для одержання свідоцтва про внесення до державного реєстру страхових та перестрахових брокерів подає у Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг усі необхідні документи. Відповідно до чинного законодавства дайте відповіді на такі запитання:

- 1) протягом якого строку Нацфінпослуг повинна надати рішення щодо включення до реєстру або відмови у цьому проханні?
- 2) що є підставами для відмови у внесенні страхового брокера до державного реєстру?
- 3) що є підставою для видачі Нацфінпослуг свідоцтва про внесення до реєстру?
- 4) право надання яких послуг страховим та перестраховки брокером засвідчує надане свідоцтво?
- 5) які вимоги до страхових та перестрахових брокерів висуваються Нацфінпослуг після видачі свідоцтва під час провадження посередницької діяльності у страхуванні та перестраховуванні?
- 6) в якому разі свідоцтво підлягає переоформленню?
- 7) в якому разі відбувається видача дублікату свідоцтва про внесення до державного реєстру страхових та перестрахових рокерів?
- 8) як здійснюється контроль за діяльністю страхових (перестрахових) брокерів і в яких випадках Нацфінпослуг приймає розпорядження про виключення страхових (перестрахових) брокерів з реєстру?

Ситуаційне завдання 3. Новостворена страхова компанія „Орфей” має намір отримати ліцензію на здійснення страхування повітряного транспорту. Для отримання ліцензії заявник подає у Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг документи, перелік яких передбачено Законами України „Про страхування” і „Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг прийняла позитивне рішення про видачу ліцензії та оформила її протягом 5 робочих днів з дня надходження документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії.

Через півроку після отримання ліцензії на страхування повітряного транспорту страхова компанія „Орфей” створила новий відокремлений підрозділ, що провадитиме страхову діяльність згідно з отриманою ліцензією. Через рік страхова компанія змінила своє місцезнаходження та найменування (зміна найменування не пов’язана з реорганізацією страховика).

Дайте відповіді на такі запитання:

- 1) який розмір та яка періодичність плати за видачу ліцензії страховій компанії „Орфей”?
- 2) чи надає отримана ліцензія право на проведення перестраховування за видом страхування, що розглядається?
- 3) які дії повинна здійснити страхова компанія „Орфей” для того, щоб новостворений відокремлений підрозділ страховика надавав послуги зі страхування повітряного транспорту?
- 4) назвіть підстави та порядок переоформлення і анулювання ліцензії.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: державне регулювання страхової діяльності, заходи прямого державного регулювання, заходи непрямого державного регулювання, ліцензування страхової діяльності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- необхідність, мета та значення державного регулювання страхової діяльності;
- державна політика в галузі страхування та напрями її вдосконалення;
- методи державного регулювання страхової діяльності;
- органи нагляду за страховою діяльністю, їх функції та завдання;
- порядок реєстрації страхових компаній;
- умови ліцензування страхової діяльності та порядок видачі ліцензії на проведення страхування;
- правове забезпечення страхової діяльності в Україні;
- державний контроль за діяльністю страховика.

Семінарське заняття 8-10

Тема 7. Основні види страхування та їх характеристика

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Особисте страхування як форма страхового захисту.
- 7.2. Майнове страхування.
- 7.3. Страхування відповідальності.
- 7.4. Страхування підприємницьких ризиків.

Ділова гра (можна один усний семінар, один задачі і один ділову гру)

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових та ситуаційних завдань з питань теми заняття.

Задача 1. У договорі добровільного страхування цивільної відповідальності автовласника визначено ліміт відповідальності страховика на один страховий випадок 5 000 грн, а ліміт відповідальності за вимогами кожного з потерпілих – 2 500 грн. У результаті страхового випадку нанесено тілесні ушкодження трьом особам: першій – на суму 2 600 грн, другій – на суму 500 грн, третій – на суму 1 000 грн. Визначити розмір виплат кожній постраждалій особі.

Задача 2. У ветеринарній лікарні під час проведення профілактичного щеплення тварин 10.01.2017 р. стався страховий випадок, що призвів до таких наслідків:

- лікар був визнаний інвалідом III групи;
- фельдшер отримав I групу інвалідності.

Визначте розмір страхового платежу (виходячи із розміру мінімальної заробітної плати, дійсної на 10.01.2017 р) та страхового відшкодування постраждалим, якщо їхня місячна заробітна плата на останній посаді лікаря – 4945 грн, фельдшера – 3700 грн.

Примітка. Перш ніж приступити до розв'язку завдання необхідно опрацювати постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження умов обов'язкового (додаткового) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини» №116 від 22 лютого 1994р.

Задача 3. Для особи у віці 57 років розрахувати:

- ймовірність прожити ще один рік;
- ймовірність померти на протязі майбутнього року життя;
- ймовірність прожити ще три роки;
- ймовірність померти на протязі майбутніх трьох років;
- ймовірність померти на четвертому році життя.

Для розв'язання цієї задачі наведено дані таблиці смертності (табл.5.1).

Таблиця смертності

Вік (x) років	Кількість осіб, що доживають до віку x років, $L_x(M_x)$	Кількість осіб, які помирають при переході від x років до віку (x+1) років, $d_x (D_x)$
40	88488	722
41	87766	767
42	86999	817
43	86182	872
44	85310	931
45	84379	994
46	83385	1058
47	82327	1119
48	82327	1174
49	81208	1223
50	80034	1266
51	78811	1306
52	76239	1345
53	74894	1388
54	73506	1434
55	72072	1482
56	70590	1530
57	69060	1574
58	67486	1613
59	65873	1647
60	64226	1680

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: особисте страхування, страхування життя, страхування від нещасних випадків, страхування додаткової пенсії, добровільне медичне страхування, майнове страхування, страхування відповідальності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- призначення, суть та класифікація особистого страхування;
- страхування життя: види, умови та порядок укладання договорів;
- необхідність і значення страхування від нещасних випадків;
- характеристика обов'язкових видів страхування від нещасних випадків;
- добровільне індивідуальне та колективне страхування від нещасних випадків;
- медичне страхування і його розвиток в Україні;
- страхування рент і пенсій;
- необхідність і значення майнового страхування;
- страхування майна юридичних осіб: об'єкти, види, основні умови та порядок укладання договорів страхування;
- страхування майна фізичних осіб: принципи страхового захисту власності громадян, об'єкти та основні умови страхування;
- основні види та особливості проведення страхування транспортних засобів;
- страхування вантажів і багажу;
- страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень;
- формування ринку майнового страхування в Україні;
- авіаційне страхування, його види та форми;
- основні види страхування цивільної відповідальності та їх розвиток в Україні;

- порядок і умови обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;
- страхування професійної відповідальності та його економічний зміст;
- економічний зміст страхування кредитних ризиків;
- екологічне страхування: види, форми та основні умови страхування;
- страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції;
- порядок і умови страхування відповідальності адміністрації (власників, роботодавців) підприємства в процесі господарської діяльності.

Ділова гра-тренінг «Фінансовий аналіз потреб страхувальника». Матеріали гри видаються викладачем до початку її проведення. Студенти розбиваються на групи, розігруючи роль клієнтів, фінансового консультанта, андерайтера, менеджера страхової компанії.

Практичне завдання 1. За наведеними даними здійснити підбір медичного полісу для осіб наступного профілю:

1. Жінка, 35 років, учитель молодших класів, здорова, змін у вазі та стані здоров'я, впродовж останніх років не спостерігалася, двоє дітей, цікавить повний медичний пакет.

Практичне завдання 2. Чоловік, 30 років, будівельник, 4 роки тому мав закритий перелом верхньо-гомількової кістки, цікавить захист від виробничого травматизму, що зумовлено специфікою його роботи.

Розрахунки проводяться на основі програмного забезпечення, наданого викладачем навчальної дисципліни. Результати подати у формі таблиць з коротким аналізом.

Семінарське заняття 11

Тема 8. Перестраховання і співстраховання

Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Виникнення, зміст та функції перестраховання.
- 8.2. Методи перестраховання.
- 8.3. Форми проведення перестраховальних операцій.
- 8.4. Співстраховання та механізми його застосування.
- 8.5. Стан та перспективи розвитку перестраховання в Україні.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та розрахункових задач з питань теми заняття.

Задача 1. Перестраховальник перестраховує ризики за квотним договором (квота 80%).

Ліміт відповідальності перестраховика згідно з договором встановлено в 300 тис. ум. од.

Визначіть частку участі цедента та перестраховика у покритті наступних ризиків:

- а) 100 тис. ум. од.;
- б) 400 тис. ум. од.

Задача 2. Об'єкт зі страховою оцінкою в 10 млн грн страхується на таку саму суму 5 страховими компаніями. Страховий тариф становить 1 % страхової суми. Страховики розподілили між собою страхову відповідальність таким чином: перший – 20 %; другий – 10%, третій – 30 %, четвертий – 25 %, і п'ятий – 15 %. У результаті страхового випадку об'єкту заподіяно збиток на суму 5 млн грн. Визначити:

- 1) розмір страхових платежів для кожного із страховиків;
- 2) суму страхового відшкодування, що буде виплачуватися кожним страховиком.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: перестраховання, цедування ризику, аліменти, контралімент, пасивне перестраховання, активне перестраховання, методи перестраховання, пропорційне перестраховання, непропорційне перестраховання, співстраховання, пул.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- необхідність, сутність і принципи перестрахування;
- методи перестрахування та їх характеристика;
- пропорційна форма перестрахування;
- особливості та види договорів пропорційного перестрахування;
- нетрадиційна форма перестрахування;
- особливості та види договорів непропорційного перестрахування;
- особливості перестрахування окремих ризиків;
- особливості перестрахування ризиків у нерезидентів;
- співстрахування і механізм його застосування;
- основні форми перестрахування вального захисту;
- власне утримання при перестрахуванні: необхідність регламентації його розміру.

Семінарське заняття 12-13

Тема 9. Фінансово-економічна діяльність страховиків

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Склад та економічний зміст фінансових результатів діяльності страховика.
- 9.2. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення.
- 9.3. Страхові резерви та порядок їх формування.
- 9.4. Інвестиційна діяльність страховиків.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових, ситуаційних та розрахункових завдань з питань теми заняття.

Ситуаційне завдання 1. Величина технічних резервів страхової компанії дорівнює 40,670 млн грн страховик має намір частину резервів розмістити в такій категорії активів, як права вимоги до перестраховиків.

Дайте відповіді на такі запитання:

- 1) який максимальний обсяг вкладень може зробити страхова компанія в данку категорію активів?
- 2) які повинні виконуватися вимоги до перестраховиків-резидентів і перестраховиків-нерезидентів?
- 3) в яких випадках не застосовуються обмеження щодо представлення технічних резервів правами вимоги до перестраховиків?
- 4) чи є законодавчі обмеження щодо обсягів розміщення коштів технічних резервів на території України?

Задача 1. Страхова компанія проводить страхування інше, ніж страхування життя. Страхові резерви розміщені в напрямках та кількості:

- державні цінні папери – 360 тис.грн.,
- банківські вклади – 620 тис.грн.,
- права власності на частку в статутному капіталі – 290 тис.грн.,
- інші цінні папери – 250 тис.грн.,
- нерухомість – 520 тис.грн.,
- квартири – 230 тис.грн.,
- валютні цінності – 160 тис.грн.,
- розрахунковий рахунок – 120 тис.грн.,
- позика – 220 тис.грн.

Оцінити розміщення резервів, враховуючи нормативи оцінки активів:

- державні цінні папери – 0,875;
- банківські вклади – 0,55;
- права власності на частку в статутному капіталі – 0,125;
- інші цінні папери – 0,6;
- нерухомість – 0,588;

- квартири – 0,663;
- валютні цінності – 0,525;
- грошові кошти, що знаходяться на розрахунковому рахунку – 0,675;
- позики – 1,0.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінансова надійність страховика, платоспроможність страховика, страховий портфель, страхові резерви, інвестиційна політика страховика, превентивна діяльність страхових компаній.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- особливості фінансово-господарської діяльності страховика;
- доходи страховика, їх склад, структура та джерела формування;
- зароблені страхові премії та порядок їх визначення;
- витрати страховика та їх класифікація за економічним змістом;
- собівартість страхових послуг;
- умови забезпечення платоспроможності страховика.
- страхові резерви, їх види, призначення, порядок формування та розміщення.
- поняття фінансового стану страховика;
- система показників для оцінки фінансового стану;
- попереджувальна (превентивна) діяльність страховика;
- система превентивних заходів для зменшення страхового ризику.

Семінарське заняття 14

Тема 10. Фінансова безпека страховика

Питання для усного опитування та дискусії

- 10.1. Зміст фінансової безпеки страхової організації та характеристика джерел її забезпечення.
- 10.2. Платоспроможність страховика та методи її оцінки.
- 10.3. Нормативний запас платоспроможності страховика.
- 10.4. Фактичний запас платоспроможності страховика.
- 10.5. Бюджетування фінансової діяльності страхової організації.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових, ситуаційних та розрахункових завдань з питань теми заняття.

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: фінансова безпека страховика, платоспроможність страховика, страховий портфель, вільні резерви, інструменти забезпечення фінансової надійності, страховий резерв, технічні резерви, фінансовий стан, платоспроможність, розрахунковий нормативний запас платоспроможності.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- складові фінансової безпеки страхової організації;
- розрахунок платоспроможності страховика;
- показники платоспроможності страховика;
- процес бюджетування фінансової діяльності страхової організації;
- джерела забезпечення платоспроможності страховика.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Страховання». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати

самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички в управлінні фінансовими потоками страхової компанії.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Страхування» складається з двох окремих завдань: письмових робіт по 10 темах та індивідуального розрахункового завдання. Письмова робота та індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Студенти виконують письмову роботу та індивідуальне завдання самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт та заслуховування. Питання письмової роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

Тема 1: Сутність та функції фінансів

1. Дослідити особливості формування страхових ринків Європи.
2. Розкрити специфіку страхування за часів Радянської України.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення дайте відповідь, чому страховий захист є засобом економічної безпеки? Опишіть під впливом яких чинників формувалися страхові ринки країн Європи? Які особливі риси страхування були притаманні Радянському Союзу?

Тема 2. Класифікація страхування

1. Провести порівняльну характеристику систем класифікації страхування, які використовуються в Україні й у країнах Європейського союзу.
2. Дослідити нетрадиційні види страхування.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення опишіть чим відрізняються системи класифікації страхування України та Європейського Союзу?

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка

1. Охарактеризувати страхування від електронних і комп'ютерних злочинів – методику проведення і перспективи розвитку в Україні.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрийте, що собою являє страхування від електронних і комп'ютерних злочинів? Чи перспективним, на Вашу думку, є вказаний вид страхування?

Тема 4. Страховий ринок

1. Визначити перспективи розвитку страхового ринку України.
2. Охарактеризувати формування інфраструктури страхового ринку України.
3. Ознайомитись з особливостями договору страхування у країнах Європейського Союзу.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення зазначте проблеми в розвитку страхового ринку України. Що собою являє інфраструктура страхового ринку України. Чим відрізняється типовий договір страхування в Україні та в країнах Європейського Союзу? Чи діє договір страхування України за її межами?

Тема 5. Страхова організація

1. Вивчити особливості діяльності кептивних страхових компаній.
2. Охарактеризувати організаційні форми страхової діяльності в Україні та необхідність їх удосконалення.
3. Ознайомитись із організаційними формами страховиків в країнах ЄС.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення розкрийте, що являють собою кептивні страхові компанії? Які види страховиків діють на страховому ринку України? Чим відрізняється система управління страховиків США та Японії?

Тема 6 Державне регулювання страхової діяльності

1. Провести порівняльну характеристику систем державного регулювання страхової діяльності США, Великобританії та України.

2. Дослідити фактори, що зумовили розвиток державного регулювання та нагляду страхового ринку України.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення зазначте, які спільні риси систем державного регулювання страхової діяльності мають США, Великобританія та Україна? У чому особливість державного регулювання страхової діяльності у країнах Європейського Союзу? Які фактори зумовили розвиток державного регулювання та нагляду страхового ринку України?

Тема 7. Основні види страхування та їх характеристика

1. Охарактеризувати страхування відповідальності за екологічне забруднення: проблеми і перспективи проведення в Україні, зарубіжний досвід.

2. Визначити перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні.

3. Охарактеризувати концепцію асиансу та її практичне застосування в медичному страхуванні осіб, які відіжджають за кордон.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення відповісти на досвід якої країни щодо страхування відповідальності за екологічне забруднення України доцільно звернути увагу? Визначити суть та особливості страхування життя?

Опишіть переваги систем медичного страхування у зарубіжних країнах у порівнянні з Україною?

Тема 8. Перестраховання і співстраховання

1. Дослідити тенденції розвитку світового ринку перестраховання.

2. Провести порівняльну характеристику ринків перестраховання різних країн світу.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення відповісти чи відрізняються тенденції розвитку ринку перестраховання в Україні та світі? З огляду на приклади розвитку ринків перестраховання за кордоном, яких заходів щодо підтримки розвитку ринків перестраховання не потрібно вживати?

Тема 9. Фінансово-економічна діяльність страховиків

1. Охарактеризувати інвестиційну діяльність страхових компаній в Україні.

2. Провести порівняльну характеристику систем оподаткування страхової діяльності різних країн світу.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення дати відповіді на наступні питання:

- Які особливості інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні? Які з факторів середовища найбільше впливають на діяльність страхових компаній, а які – найменше?

- Чи сприятливою є систем оподаткування страхової діяльності в Україні для страхових компаній?

- Яка з світових систем оподаткування страхової діяльності є найбільш оптимальною для страхової компанії?

Тема 10. Фінансова безпека страховика

1. Аналіз фінансової стійкості страхової компанії.
2. Методи оцінки платоспроможності: оцінка ліквідаційної вартості компанії; метод динамічної оцінки.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення сформулювати порівняльну таблицю найпопулярніших методів оцінки платоспроможності страхових компаній в Україні?

Охарактеризувати резерв незароблених премій, перерахувати методи його розрахунку, які активно використовуються в Україні. Розкрити сутність резерву страхування життя, зазначити його економічний зміст.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі презентацій. Завдання обирається студентом на початку семестру і виконується за ustalеними вимогами. Студент обирає одну зі страхових компаній України, таким чином, щоб в межах групи компанії не збігалися та затверджує свій вибір у викладача.

Завдання

1. Коротка характеристика компанії;
2. Основні канали збуту (мережа, агентства, брокери тощо);
3. Характеристика продуктів компанії (опис страхових програм);
4. Вибір однієї зі страхових програм та порівняння з двома конкурентами.

1.5.2. Теми рефератів-оглядів

1. Види ризиків та їх оцінка
2. Види страхових компаній і порядок їх створення
3. Види страхування життя і їх місце в особовому страхуванні
4. Джерела доходу та витрат страховика
5. Добровільне медичне страхування
6. Договір страхування: порядок укладання, зміни і припинення
7. Досвід і напрямки розвитку страхової освіти
8. Екологічне страхування в Україні. Основні шляхи та проблеми його становлення
9. Економічний зміст страхування кредитних ризиків
10. Зміст та форма договору страхування
11. Індивідуальне та колективне добровільне страхування від нещасних випадків
12. Іноземний досвід медичного страхування
13. Майнове страхування на сучасному етапі розвитку страхового ринку
14. Місце та роль страхових ресурсів у забезпеченні фінансової надійності страховика
15. Морське страхування та особливості його розвитку в Україні
16. Напрямки вдосконалення державної політики в галузі страхування
17. Напрямки реформування пенсійного страхування в Україні
18. Об'єднання страховиків та їхні функції
19. Органи управління страховою компанією та їхні функції
20. Організація реалізації страхових послуг
21. Основні напрямки забезпечення рентабельності страхової діяльності
22. Особливості визначення тарифів за договорами загального страхування
23. Особливості визначення тарифів за договорами страхування життя
24. Особливості врегулювання та відшкодування збитків при страхуванні вантажів
25. Особливості оподаткування страхової діяльності в Україні
26. Особливості організації діяльності аварійних комісарів
27. Особливості організації діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні
28. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств

29. Особливості страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів
30. Особливості страхування ядерних ризиків в Україні
31. Оцінка платоспроможності страховика
32. Планування діяльності страхової компанії
33. Поняття, значення продукти маркетингу в страхуванні
34. Порівняльна характеристика добровільного і обов'язкового страхування
35. Порядок визначення збитку та страхового відшкодування при загибелі (пошкодженні) майна, яке належить фізичним особам
36. Порядок створення, функціонування та ліквідація страхових організацій
37. Правила та умови страхування, вимоги щодо розробки правил
38. Ризик-менеджмент і страхування
39. Роль страхування в інвестиційному процесі
40. Стратегічні альянси страхових компаній та банків: зарубіжний досвід та перспективи створення в Україні
41. Стратегія страхової компанії
42. Страхова компанія – як необхідний суб'єкт страхового ринку
43. Страхові посередники та їх роль у розвитку страхового ринку
44. Страхування виробничих ризиків
45. Страхування депозитів
46. Страхування зовнішньоекономічних операцій
47. Страхування професійної відповідальності
48. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів
49. Страхування, відповідальності роботодавця
50. Структура, завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю
51. Сутність і роль перестраховання
52. Транспортне страхування в Україні та його види
53. Туристичне страхування у сучасних ринкових умовах.
54. Управління агрострахуванням
55. Управління страховими ризиками
56. Фінансовий аспект діяльності страхових компаній в Україні
57. Форми проведення перестраховальних операцій
58. Форми страхування кредитів. Страхування товарних кредитів
59. Формування страхового інтересу у суб'єктів підприємництва за умов ринкової економіки
60. Характеристика становлення та розвитку страхового ринку України.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену з виконанням тестових завдань і розв'язуванням задач за темами навчальної дисципліни.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Необхідність страхового захисту від ризикових обставин.
2. Сутність небезпеки, ризику, страхування.
3. Місце страхування в системі економічних категорій та його функції.
4. Історія виникнення та розвитку страхування.
5. Принципи страхування.
6. Призначення та основні критерії класифікації у страхуванні.
7. Класифікація страхування за історичною та економічною ознакою.
8. Юридична ознака поділу страхування на види.
9. Галузі, підгалузі та види страхування в Україні.
10. Класифікація страхування за формами проведення.
11. Добровільне обов'язкове страхування в Україні.
12. Правова база здійснення обов'язкового страхування.
13. Необхідність державного регулювання страхової діяльності.
14. Завдання державного регулювання страхової діяльності.

15. Система методів державного регулювання страхової діяльності.
16. Органи нагляду за страховою діяльністю та їхні функції.
17. Завдання органів нагляду за страховою діяльністю.
18. Страховий нагляд у країнах Європейського союзу.
19. Ліцензування страхової діяльності.
20. Документи, що подаються для отримання страхової ліцензії.
21. Поняття ризику та його основні характеристики.
22. Види ризиків та їх оцінка.
23. Управління ризиком.
24. Тарифна ставка: структура та методи розрахунку.
25. Особисте страхування як форма страхового захисту.
26. Сутність страхування життя.
27. Страхування від нещасних випадків.
28. Страхування додаткової пенсії.
29. Добровільне медичне страхування.
30. Майнове страхування.
31. Страхування авто-каско та авто-карго.
32. Страхування домашнього майна.
33. Обов'язкові види майнового страхування.
34. Страхування відповідальності.
35. Страхування відповідальності власників транспортних засобів.
36. Страхування відповідальності перевізників вантажів.
37. Страхування відповідальності роботодавця.
38. Страхування професійної відповідальності.
39. Екологічне страхування.
40. Страхування підприємницьких ризиків.
41. Страхування депозитних і кредитних операцій.
42. Виникнення, зміст та функції перестрахування.
43. Сутність цесії, цедування та ретроцесії.
44. Процес здійснення перестрахування операцій.
45. Методи перестрахування.
46. Факультативне, облігаторне та факультативно-облігаторне перестрахування операцій.
47. Форми перестрахування операцій.
48. Сутність пропорційного і непропорційного перестрахування.
49. Квотне, ексцедентне та квотно-ексцедентне перестрахування.
50. Значення ексцеденту збитку та ексцеденту збитковості.
51. Співстрахування та механізми його застосування.
52. Принципи здійснення перестрахування операцій на території України.
53. Зміст та структура страхового ринку.
54. Об'єктивна необхідність виникнення та розвитку страхового ринку.
55. Інституціональна структура страхового ринку.
56. Класифікація страхового ринку за галузевою структурою.
57. Учасники страхового ринку: андерайтер, сюрвеєр, аварійний комісар, аджастер, диспашер.
58. Роль посередників на страховому ринку.
59. Функції страхового брокера і страхового агента.
60. Стан і перспективи розвитку страхового ринку в Україні.
61. Поняття, значення і продукти маркетингу у страхуванні.
62. Поняття та зміст договору страхування.
63. Правила страхування, їх зміст та значення у здійсненні страхової діяльності.
64. Порядок укладення договору страхування.
65. Правове регулювання укладення договорів страхування.
66. Склад та економічний зміст фінансових результатів діяльності страховика.
67. Доходи страховика: доходи від страхової діяльності, доходи від інвестування та

- розміщення тимчасово вільних коштів.
68. Незароблені страхові платежі.
 69. Балансовий прибуток страховика.
 70. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення.
 71. Зовнішні і внутрішні зобов'язання страховика.
 72. Умови забезпечення платоспроможності страхової компанії.
 73. Система показників ефективності діяльності страховиків.
 74. Рентабельність страхової діяльності.
 75. Показник ділової активності.
 76. Зіставлення обсягів власного капіталу і статутного капіталу.
 77. Рівень сплаченого статутного капіталу.
 78. Показники структури активів.
 79. Темп зростання страхових премій.
 80. Показник забезпечення страховика власними засобами.
 81. Рівень покриття інвестиційними активами страхових резервів.
 82. Показники, що характеризують участь перестраховика у забезпеченні фінансової надійності страхової компанії.
 83. Інвестиційна діяльність страховиків.
 84. Середньо- і довгострокові інвестиції страхових компаній.
 85. Фактори, які беруться до уваги при формуванні портфеля цінних паперів.
 86. Принципи розміщення страхових резервів.

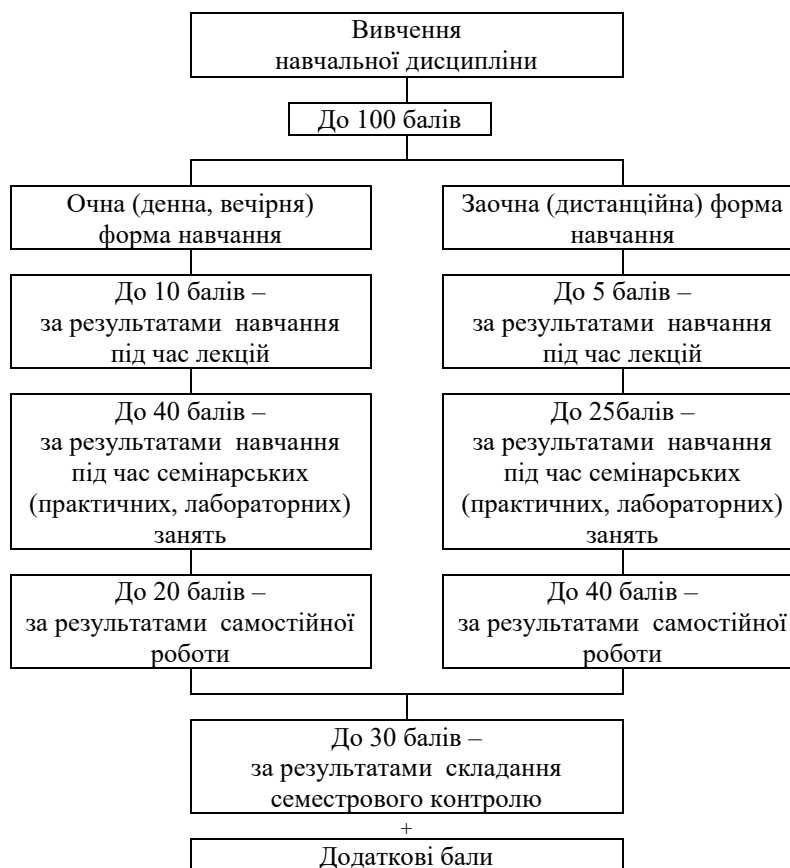
1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Необхідність державного регулювання страхової діяльності.
2. Тестові завдання.
 1. Що складає зміст категорій страхового захисту:
 - а) спосіб локалізації небезпечних об'єктів;
 - б) економічні відносини щодо попередження усунення локалізації та відшкодування збитків унаслідок несприятливих подій;
 - в) механізм забезпечення підприємств фінансовими ресурсами;
 - г) збільшення товарних запасів у зв'язку з впливом чинника сезонності.
 2. Чисті ризики — це:...
 - ...
 - 5....
3. Задача.

Розрахувати розмір страхового відшкодування та страхового платежу, якщо господарюючий суб'єкт застрахував своє майно строком на 1 рік з відповідальністю за крадіжку зі зломом на суму 400 тис. грн. Ставка страхового тарифу 0,3 % від страхової суми. Згідно з договором передбачена умовна франшиза в розмірі 2 %, при якій надається знижка тарифу 6 %. Фактичний збиток страхувальника а) 6,8 тис. грн, б) 9 тис. грн.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 1 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

З навчальної дисципліни «Страхування» для студентів денної форми навчання передбачено проведення 9 лекційних занять. Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Розподіл балів для лекцій з навчальної дисципліни «Страхування»

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій/балів								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Денна	9	1,1	2,2	3,3	4,4	5,6	6,7	7,8	8,9	10,0

2.3. З навчальної дисципліни «Страхування» для студентів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми навчання передбачено проведення 14 семінарських занять.

За результатами семінарського заняття кожному з студентів до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Обсяг балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Страхування» для студентів розподіляється пропорційно за виконання 10 письмових робіт (1 письмова робота по кожній темі). Залежно від їх обсягу та складності, студент може одержати не більше 10 балів.

Індивідуальне завдання виконане за пропонованою темою наукової роботи оцінюються окремо та складає не більше 10 балів. Загалом за виконання самостійної роботи студент денної форми навчання може одержати максимальнo 20 балів.

Перерозподіл балів, в межах максимальнo можливої кількості їх одержання за виконану самостійну роботу, наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Розподіл балів для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Страхування»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер теми / кількість балів										Разом балів	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	Максимальна кількість балів за одну письмову роботу з відповідної теми	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	10,0
2	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання, виконане у вигляді наукової роботи	10,0										11,0	
	Усього балів											20,0	

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни «Страхування», студент денної форми навчання може максимальнo одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підпункту 4.5.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

Перерозподіл балів, в межах максимальнo можливого одержання їх кількості за надані слухачами магістратури відповіді в усній та письмовій формі відповідно на питання та задачі і тестові завдання екзаменаційного білета, наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни «Страхування»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань екзаменаційного білета				Разом балів
		1	2	3	4	
1.	Максимальна кількість балів за усну відповідь на кожне питання екзаменаційного білета	7,5	7,5	-	-	15,0
2.	Максимальна кількість балів за розв'язання задачі екзаменаційного білета	-	-	10,0	-	10,0
3.	Максимальна кількість балів за письмову відповідь на тестові завдання	-	-	-	5,0	5,0
	Усього балів	7,5	7,5	10,0	5,0	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Базилевич В. Д. Страхування / В.Д. Базилевич. – К.: Т-во “Знання”, 2008.–1350 с.
2. Базилевич В. Д. Страхування: практикум. навч. посіб. / В.Д. Базилевич – 2-ге вид. - К: Знання. - 2011. – 607 с.
3. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. – К. : Знання, 2011. – 391 с.
4. Вплив страхування на розвиток економіки країн / Г. Г. Козоріз // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2016. - Вип. 5. - С. 79-85.
5. Гергелійник В. О. Взаємозв'язок конституційного права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування з іншими соціальними правами людини / В. О. Гергелійник // Публічне право. - 2019. - № 2. - С. 15-23.
6. Димитрович Я. О. Поняття страхування: теоретико-правовий аналіз / Я. О. Димитрович // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Право. - 2015. - № 1(2). - С. 31-37.
7. Лобова О. М. Тенденції страхування життя в Україні / О. М. Лобова, М. Г. Кудря // Финансовые услуги. - 2017. - № 2. - С. 27-33.
8. Осадець С.С. Страхування / С.С. Осадець. – К.: КНЕУ, 2002. – 528 с.
9. Світлична О. С. Еволюція медичного страхування в Україні / О. С. Світлична // Інноваційна економіка. - 2013. - № 5. - С. 30-34.
10. Соловей Н. В. Тенденції та ризики сучасного страхування / Н. В. Соловей, Я. І. Сухопер // Економіка. Фінанси. Право. - 2019. - № 11(2). - С. 28-31.
11. Страхування: навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк; за ред. Т.А. Говорушко. – К.: – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 328 с.

Тема 2

1. Баєв В. В. Організаційно-правові засади медичного страхування туристів / В. В. Баєв, О.В. Баєва, І. Я. Антоненко // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. - 2019. - Вип. 2. - С. 137-147.
2. Базилевич В. Д. Страхування / В.Д. Базилевич. – К.: Т-во “Знання”, 2008.–1350 с.
3. Базилевич В. Д. Страхування: практикум. навч. посіб. / В.Д. Базилевич – 2-ге вид. - К: Знання. - 2011. – 607 с.
4. Бойко О. І. Недержавне пенсійне страхування як доповнення до солідарного пенсійного забезпечення / О. І. Бойко // Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка. - 2019. - № 3. - С. 102-109.
5. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. – К. : Знання, 2011. – 391 с.
6. Долгошея Н.О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посібник / Н.О. Долгошея. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 318 с.
7. Жигальська Ю. Ю. Аналіз судової практики у сфері визнання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів нікчемними / Ю. Ю. Жигальська // Слово Національної школи суддів України. - 2017. - № 2. - С. 83-95.
8. Канєва Т. В. Сучасний характер функціонування і подальші напрями розвитку страхування майна в Україні / Т. В. Канєва, Д. В. Наливайко // Економічний вісник університету. - 2017. - № 32(1). - С. 251-257.
9. Кириченко А. В. Особливості страхування життя населення / А. В. Кириченко // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. - 2019. - № 15. - С. 104-107.
10. Курінна А. В. Сучасні тенденції страхування транспортних засобів в Україні / А.В.Курінна // Журнал східноєвропейського права. - 2019. - № 59. - С. 158-164.
11. Решетник Л. Окремі правові питання розвитку екологічного страхування життя та здоров'я громадян від негативного впливу джерел підвищеної екологічної небезпеки / Л.Решетник // Історико-правовий часопис. - 2013. - № 2. - С. 88-93.

12. Страхові послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 2 / [Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Лобова О.М., Нечипоренко В.І., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С. та ін.]; За ред. В.Д. Базилевича – К.: Логос, 2014. – 544 с.
13. Танклевська Н. Методичні підходи до визначення сутності та класифікації страхування / Н. Танклевська, В. Ярмоленко // *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*. - 2017. - Vol. 3, № 4. - С. 147-159.
14. Ткаченко Н.В. Страхування: навч. посіб. / Н.В. Ткаченко. – К.: Ліра-К, 2007. – 376 с.
15. Яворська Т. В. Страхіві послуги: навч. посіб. / Т.В. Яворська. – Л.: 2008. — 250 с.

Тема 3

1. Базилевич В. Д. Страхування / В.Д. Базилевич. – К.: Т-во “Знання”, 2008.–1350 с.
2. Базилевич В. Д. Страхування: практикум. навч. посіб. / В.Д. Базилевич – 2-ге вид. - К: Знання. - 2011. – 607 с.
3. Галушак В. В. Страхування кредитних ризиків / В. В. Галушак // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. - 2016. - № 16(1). - С. 105-107.
4. Грабчук О. М. Страхіві ризики у сфері страхування туризму / О. М. Грабчук // *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка*. - 2015. - Т. 23, вип. 9(1). - С. 3-8.
5. Надрага В. І. Соціальне страхування в системі соціального регулювання ризиків / В. І. Надрага // *Вісник економічної науки України*. - 2014. - № 2. - С. 99-103.
6. Осадець С.С. Страхування / С.С. Осадець. – К.: КНЕУ, 2002. – 528 с.
7. Павленко О. П. Страхування ризиків фінансово-кредитних установ як домінуючого елементу ринку фінансових послуг / О. П. Павленко // *Молодий вчений*. - 2016. - № 3. - С. 143-149.
8. Поліщук Н. В. Ризики як запорука страхування іпотечного кредитування сільського господарства / Н. В. Поліщук // *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. - 2017. - Вип. 5(2). - С. 123-126.
9. Страхування як механізм фінансування ризиків та інструмент страхового захисту держави / Н. В. Приказюк // . - 2014. -№ 1. - С. 236-247.
10. Страхування: лабораторний практикум. / Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, Г.Ю. Тлуста, А.С.Шолойко, О.М. Лобова. — К.: Логос, 2014. — 208 с.

Тема 4

1. Водолазська, О. А. Розвиток страхового ринку у контексті ефективності процесу андеррайтингу / О.А. Водолазська // *Економічний аналіз : зб. наук. праць /– Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 22. – № 1. – С. 90-96.*
2. Гаврилова О. О. До питання аналізу зарубіжного досвіду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання / О. О. Гаврилова // *Соціальне право*. - 2019. - № 2. - С. 39-46.
3. Гарматюк К. А. Оцінювання впливу макроекономічних факторів розвитку економіки на діяльність ринку страхування / К. А. Гарматюк // *Моделювання та інформаційні системи в економіці*. - 2018. - № 95. - С. 96-106.
4. Долгошея Н.О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посібник / Н.О. Долгошея. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 318 с.
5. Залетов О.М. Убезпечення життя: монографія / Залетов О.М. – К. : Міжнародна агенція «БІЗОН». - 2006. – 688 с.
6. Клименко О. В. Напрями вдосконалення регулювання ринку страхування /О.В.Клименко // *Економіка України*. - 2019. - № 7-8. - С. 55-70.
7. Луценко О. А. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку аграрного страхування / О.А. Луценко, Л. А. Поливана // *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. - 2018. - №191. - С. 273-284.
8. Матвеев В. В. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку / В.В.Матвеев, О. М. Гайдаржийська, В. П. Отрошко // *Молодий вчений*. - 2018. - № 2(2). - С. 727-731.
9. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т. А. Васильєва та ін. – Суми: Університетська книга, 2012. - 315 с.

10. Осадець С.С. Страхування / С.С. Осадець. – К.: КНЕУ, 2002. – 528 с.
11. Пікус Р.В. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України : [монографія] / Пікус Р.В., Олійник Г.І. – К. : Компринт, 2015. – 186 с.
12. Рудь І. Ю. Страховий ринок України: аналіз та перспективи розвитку / І. Ю. Рудь // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2019. - Вип. 23(2). - С. 87-91.
13. Стешенко О. Д. Дослідження ринку страхування життя в Україні в умовах євроінтеграції / О. Д. Стешенко, В. О. Гамора // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. - 2019. - № 2. - С. 210-218.
14. Татаріна Т. В. Інституціональна структура ринку страхування життя в Україні: стан і перспективи розвитку / Т. В. Татаріна // Бізнес Інформ. - 2019. - № 9. - С. 281-286.
15. Шолойко А. С. Страховий ринок України: підходи до його класифікації та періодизації / А. С. Шолойко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2014. - Вип. 200(3). - С. 94-102.

Тема 5

1. Базилевич В. Д. Страхування / В.Д. Базилевич. – К.: Т-во “Знання”, 2008.–1350 с.
2. Базилевич В. Д. Страхування: практикум. навч. посіб. / В.Д. Базилевич – 2-ге вид. - К: Знання. - 2011. – 607 с.
3. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. – К. : Знання, 2011. – 391 с.
4. Косова Т. Д. Фінансова інституціоналізація форм організації страхової діяльності: SWOT-аналіз / Т. Д. Косова, О. В. Слободянюк // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. - 2016. - № 4-5. - С. 43-47.
5. Малік М. Організація страхового захисту у аграрному підприємстві – зарубіжний досвід / М. Малік, Г. Гудзь // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2015. - Вип. 8. - С. 19-25.
6. Осадець С.С. Страхування / С.С. Осадець. – К.: КНЕУ, 2002. – 528 с.
7. Полчанов А. Фінансова стратегія страховика на світовому ринку / А. Полчанов // Вісник КНТЕУ. - 2012. - № 3. – С.75-83.
8. Страхування: навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк; за ред. Т.А. Говорушко. – К.: – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 328 с.
9. Юхименко В. М. Діагностика банкрутства страхових організацій на прикладі пат "УСК "Гарант-Авто" / В. М. Юхименко // Причорноморські економічні студії. - 2016. - Вип. 6. - С. 163-167.

Тема 6

1. Базилевич В. Д. Страхування / В.Д. Базилевич. – К.: Т-во “Знання”, 2008.–1350 с.
2. Білоус Н. М. Рейтингова оцінка діяльності страхових компаній в Україні зі страхування життя / Н. М. Білоус, А. В. Пелешанко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2018. - Вип. 3. - С. 3-18.
3. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. – К. : Знання, 2011. – 391 с.
4. Дегтяр А. О. Державне регулювання страхової діяльності у країнах ЄС / А. О. Дегтяр, Р. Г. Соболь // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. - 2014. - Вип. 1. - С. 12-18.
5. Долгошея Н.О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посібник / Н. О. Долгошея. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 318 с.
6. Козоріз Г. Г. Соціальне страхування як елемент державної соціальної політики / Г. Г. Козоріз // Регіональна економіка. - 2016. - № 1. - С. 70-77.
7. Ледвій О. І. Адміністративно-правове регулювання страхування як виду підприємницької діяльності / О. І. Ледвій // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2019. - Вип. 21. - С. 154-160.
8. Осадець С.С. Страхування / С.С. Осадець. – К.: КНЕУ, 2002. – 528 с.
9. Пікус Р.В. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України : [монографія] / Пікус Р.В., Олійник Г.І. – К. : Компринт, 2015. – 186 с.

10. Світлична О. С. Пруденційний нагляд у системі державного регулювання страхової діяльності в Україні / О. С. Світлична // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2011. - №2. - С. 106-113.
11. Соболю Р. Г. Напрями вдосконалення державного регулювання страхової діяльності в Україні / Р. Г. Соболю // Актуальні проблеми державного управління. - 2010. - № 2. - С. 145-151.
12. Соболю Р. Г. Особливості державного регулювання страхової діяльності Великобританії / Р. Г. Соболю // Теорія та практика державного управління. - 2011. - Вип. 2. - С. 395-400.
13. Тимощук О. В. Засади державного регулювання страхової діяльності / О. В. Тимощук // Формування ринкових відносин в Україні. - 2011. - № 11. - С. 190-196.

Тема 7

1. Базилевич В. Д. Страхування / В.Д. Базилевич. – К.: Т-во “Знання”, 2008.–1350 с.
2. Ванца О.В. Сучасний стан розвитку страхування кредитних ризиків банків / О.В. Ванца // Вісник університету банківської справи НБУ. – 2010. – № 4. – с. 12-13.
3. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. – К. : Знання, 2011. – 391 с.
4. Залетов О. М. Сутність і принципи корпоративного страхування / О. М. Залетов // Фінанси, облік і аудит. - 2013. - Вип. 1. - С. 56-62.
5. Канєва Т. В. Сучасний характер функціонування і подальші напрями розвитку страхування майна в Україні / Т. В. Канєва, Д. В. Наливайко // Економічний вісник університету. - 2017. - № 32(1). - С. 251-257.
6. Морозов А. М. Професійна відповідальність лікаря (досвід зарубіжних країн) / А. М. Морозов, А. В. Степаненко, С. В. Кучеренко // Український нейрохірургічний журнал. – 2014. – № 4. – С. 88– 92.
7. Павленко О. В. Медична стоматологічна допомога в моделях медичного страхування різних країн / О. В. Павленко, О. М. Вахненко, Л. Г. Єрмакова, М. О. Павленко, Е. І. Фефер, Й. Ф. Авербух // Сучасна стоматологія. - 2019. - № 5. - С. 100-105.
8. Стецюк Т. І. Сутність страхування життя: значення, функції, ризики / Т. І. Стецюк // Наука й економіка. - 2015. - Вип. 1. - С. 154-160.
9. Страхові послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 1 / [Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Лобова О.М., Нечипоренко В.І., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С. та ін.]; За ред. В.Д. Базилевича – К.: Логос, 2014. – 496 с.
10. Страхування: навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк; за ред. Т.А. Говорушко. – К.: – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 328 с.
11. Танчак Я. А. Аналітична оцінка сучасного стану та перспектив розвитку ринку страхування життя в Україні / Я. А. Танчак // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економіка, управління та адміністрування. - 2018. - № 4. - С. 105-110.
12. Худолій Л. М. Місце ринку особового страхування в ринковій системі і його сегментація / Л. М. Худолій, І. В. Собко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2018. - № 191. - С. 92-98.

Тема 8

1. Базилевич В. Д. Страхування / В.Д. Базилевич. – К.: Т-во “Знання”, 2008.–1350 с.
2. Базилевич В. Д. Страхування: практикум. навч. посіб. / В.Д. Базилевич – 2-ге вид. - К: Знання. - 2011. – 607 с.
3. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. – К. : Знання, 2011. – 391 с.
4. Войцеховська І. М. Поняття і сутність перестрахування / І. М. Войцеховська // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2015. - № 1. - С. 110-114.
5. Кнейслер, О. В. Ринок перестрахування України: теоретико-методологічні домінанти формування та пріоритети розвитку / О. В. Кнейслер. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
6. Нагайчук Н. Г. Фінансова безпека і стійкість страховика: порівняння понять та умов забезпечення / Н. Г. Нагайчук // Фінансовий простір. - 2018. - № 3. - С. 25-34.
7. Островерха Р.Е. Світові тенденції в еволюції прибуткового оподаткування страхових компаній та їх національний аспект / Р.Е.Островерха // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2011. – №2(53). – С.68-75.

8. Пікус Р. В. Досвід інвестиційної діяльності зарубіжних страхових компаній / Р. Пікус, Д. Нестерова // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 156. – С. 6 – 11.
9. Пікус Р.В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності / Р. Пікус, В. Заколюдажний // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – № 168. – С. 72 – 80.

Тема 9

1. Базилевич В. Д. Страхування / В.Д. Базилевич. – К.: Т-во “Знання”, 2008.–1350 с.
2. Білоус Н. М. Рейтингова оцінка діяльності страхових компаній в Україні зі страхування життя / Н. М. Білоус, А. В. Пелешанко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2018. - Вип. 3. - С. 3-18.
3. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. – К. : Знання, 2011. – 391 с.
4. Жук Н. Л. Облік та оподаткування операцій страхування на сільськогосподарських підприємствах / Н. Л. Жук // Облік і фінанси. - 2019. - № 4. - С. 5-10.
5. Полчанов А. Фінансова стратегія страховика на світовому ринку / А. Полчанов // Вісник КНТЕУ. - 2012. - № 3. – С.75-83.
6. Соловей Н. В. Тенденції та ризики сучасного страхування / Н. В. Соловей, Я. І. Сухопер // Економіка. Фінанси. Право. - 2019. - № 11(2). - С. 28-31.
7. Страхування: навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк; за ред. Т.А. Говорушко. – К.: – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 328 с.
8. Фисун В. І. Страхування : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл.:рек. МОНУ /В.І. Фисун, Г. М. Ярова. - К. : Центр учбової літератури, 2011.-227 с.

Тема 10

1. Базилевич В. Д. Страхування / В.Д. Базилевич. – К.: Т-во “Знання”, 2008.–1350 с.
2. Гудзь О. Є. Розвиток страхування: нові інструменти та методи управління ризиками в цифровій економіці / О. Є. Гудзь // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2019. - № 3. - С. 4-6
3. Соловей Н. В. Тенденції та ризики сучасного страхування / Н. В. Соловей, Я. І. Сухопер // Економіка. Фінанси. Право. - 2019. - № 11(2). - С. 28-31.
4. Страхові послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 2 / [Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Лобова О.М., Нечипоренко В.І., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С. та ін.]; За ред. В.Д. Базилевича – К.: Логос, 2014. – 544 с.
5. Тимошенко І. В. Процес демутуалізації товариств взаємного страхування та страхових кооперативів на міжнародних ринках страхових послуг / І. В. Тимошенко // Бізнес Інформ. - 2014. - № 11. - С. 269-273.
6. Ткаченко Н.В. Основні напрями забезпечення фінансової стійкості страховиків у посткризовий період / Н.В.Ткаченко // Вісник університету банківської справи Національного банку України. - 2012. - №2 (14). – С.291-297.
7. Третяк К. В. Тенденції світового ринку перестрахування та їх вплив на розвиток вітчизняного ринку перестрахування / К. В. Третяк // Фінанси, облік і аудит. - 2013. - Вип. 1. - С. 156-164.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://www.rada.gov.ua>
2. Державний служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
4. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
5. Офіційний сайт Європейської організації страхування та пенсійного забезпечення (ЕІОРА) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eiopa.euroa.eu>
6. Офіційний сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nfp.gov.ua>.

Розробник навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни – старший викладач кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування.

_____ Алла КРУШИНСЬКА

27 жовтня 2020 року

Схвалено кафедрою менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування

27 жовтня 2020 року, протокол № 3.

Завідувач кафедри _____ Віктор СИНЧАК

27 жовтня 2020 року

Декан факультету управління та економіки _____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

27 жовтня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 20 листопада 2020 року, протокол № 3.

Голова методичної ради _____ Ірина. КОВТУН

20 листопада 2020 року

Обліковий обсяг – 1,76 ум.др.арк.